

Осадчук Тетяна Василівна

студентка гр. ФФМ-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сидор І. П.

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

На сучасному етапі розвитку України найбільш актуальним стає питання економічного та соціального розвитку держави. Одним із головних інструментів регулювання економічних процесів в умовах розвитку ринкової економіки виступає бюджетна політика. Ефективність бюджетної політики забезпечує подолання наслідків фінансової кризи, реалізацію програм довгострокового розвитку країни, зростання добробуту населення, покращання діяльності суб'єктів господарювання.

Бюджетна політика є «...складовою економічної і фінансової політики держави та виступає одним із вагомих інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку держави. В основі формування бюджетної політики будь-якої держави повинна бути покладена стратегія її соціально-економічного розвитку відповідно до завдань, які стоять перед суспільством на конкретному етапі його сталого розвитку» [4, с. 7].

Дослідження проблематики ефективності бюджетної політики України набуває значної актуальності, так як саме бюджетна політика покликана здійснювати перерозподіл результатів економічного зростання і використання національного багатства, тим самим створюючи стимули для подальшого сталого розвитку суспільства. Саме тому неможливо досягнути найвищих економічних показників, не покращуючи соціальних умов, тому необхідно знайти додаткові джерела надходження, для забезпечення соціальної сфери.

Бюджетна політика є складною фінансово-економічною категорією, в якій «...відображаються і проявляються пропорції бюджетної системи, взаємозв'язки між потоками державних доходів і потребами в державному фінансуванні, що забезпечує ефективну реалізацію завдань і функцій органів державної влади та місцевого самоврядування, системою імперативних відносин, в результаті яких перерозподіляються фінансові ресурси з метою подальшого їх використання для забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць та країни в цілому» [2, с. 221].

Бюджетна політика має за мету досягнення певних господарських результатів: економічного зростання, цінової стабільності, повної зайнятості, сприяння розвитку підприємницької діяльності, підтримки малозабезпечених верств населення, забезпечення однакових умов для розвитку територій та ін.

Для вирішення питання соціального характеру слід виокремити ряд найбільш головних, ефективність яких сприятиме розвитку держави, а саме:

– забезпечення соціальної захищеності населення, збалансованого розвитку ринку праці та зайнятості населення;

– зростання заробітної плати, доходів населення та їх своєчасне надходження;

- пенсійне забезпечення та соціальне страхування;
- розвиток гуманітарної сфери, охорони здоров'я та освіти;
- соціальний захист та забезпечення житлом .

Дослідження соціальної сфери дозволяє визначати найвагоміші загрози з огляду на те, що безпека в соціальній сфері інтегрує деякі загрози, що можуть вплинути тим чи іншим чином і на інші сфери життя держави. У теперішній час існує проблема, яка безпосередньо впливає на бюджетну політику та її вплив на всі сфери діяльності держави.

Зважаючи на проголошення України соціально-орієнтованою державою постає питання щодо «...ефективності виконання її соціальної функції, яка передбачає забезпечення високих стандартів рівня та якості життя громадян. При цьому все більшого значення набуває ефективна бюджетна політика, здатна сприяти створенню необхідного середовища задля успішного функціонування і розвитку соціальної сфери» [4, с. 8]. В даному контексті новими цілями соціальної сфери можна назвати:

- створення робочої групи для спільної координації додаткових до урядових програм допомог постраждалим від війни українцям;
- своєчасна виплата допомог та компенсацій переселенцям;
- забезпеченням робочими місцями, надання комунального житла;
- поповнення надходжень до державного бюджету для виконання завдань у соціальній сфері, сфері реінтеграції тимчасово окупованих територій, сфері національної безпеки і оборони країни;
- формування соціально орієнтованої ринкової економіки;
- зміцнення науково-технологічного потенціалу, забезпечення інноваційного розвитку держави;
- зростання рівня життя і добробуту населення, забезпечення інформаційної безпеки.

Досліджуючи формування і реалізацію бюджетної політики у соціальній сфері Н. Овчарова визначає сутність державної політики в соціальній сфері як «...складову фінансової політики країни, яка забезпечує реалізацію соціальної функції держави щодо виконання державних соціальних гарантій через комплекс заходів і дій уповноважених органів державної влади з управління бюджетними відносинами, які виникають при формуванні, розподілі та перерозподілі бюджетних ресурсів у соціальній сфері з метою досягнення стратегічних соціальних цілей суспільства, що сприяють підвищенню рівня та якості життя населення» [3, с. 165]. Завдяки виконанню соціальної сфери своїх обов'язків здійснюється постійний кругообіг фінансових ресурсів в країні, адже податки, які надходять до державного бюджету, забезпечують виплати пенсій, соціальних гарантій, заробітних плат в бюджетних установах та закладах.

Звичайно, вирішити усі проблеми функціонування та розвитку соціальної сфери за рахунок бюджетних коштів неможливо, проте можна побачити ефективність їх розподілу і використання за напрямками соціальної сфери.

Проблема бюджетного фінансування соціальної сфери в Україні криється не тільки у дефіциті бюджетних ресурсів, а й у їх ефективному, цільовому і раціональному використанні. Така ситуація сприяє зростанню бідності, соціальної напруги, вартості освітніх та медичних послуг, розшаруванню населення на класи, погіршення умов праці.

Таким чином, для ефективності бюджетної політики в соціальній сфері в першу чергу необхідним є припинення війни. Після чого з допомогою та підтримкою інших країн необхідно вийти з економічної кризи та прискорити відбудову країни, забезпечити зростання зайнятості, доходів та добробуту громадян країни. Як зазначають В. Горин та І. Сидор, «...вирішити актуальну проблему забезпечення стійкого зростання обсягів та вдосконалення структури доходів населення неможливо без реалізації комплексу заходів, спрямованих на утвердження конкурентного та інвестиційно сприятливого економічного середовища. Потребують вирішення питання подолання надмірної монополізації економіки, зниження безробіття за рахунок стимулювання зайнятості; розвитку інфраструктури фінансового ринку з метою розширення можливостей населення до фінансового інвестування. Перспективи поліпшення бізнес-середовища як чинника збільшення доходів населення від підприємництва пов'язані зі зниженням рівня податкового навантаження і спрощенням адміністрування фіскальних платежів, подоланням корупції, дерегуляцією господарської діяльності, забезпеченням належного захисту прав власності» [1, с. 62].

Розробка і реалізація бюджетної політики у соціальній сфері має спиратися на науково обґрунтовані положення та результати проведених досліджень з питань бюджетних відносин, що безперечно посилить збалансованість державних фінансів та створить необхідні умови для підвищення рівня керованості економічних процесів країни. Людський потенціал є джерелом, рушійною силою та результатом усіх суспільно-господарських процесів. Розвиток людського потенціалу неможливий без забезпечення високого рівня життя населення та вільного доступу громадян до якісних державних соціальних послуг. Саме цей аспект надає важливого значення реалізації ефективної бюджетної політики держави у соціальній сфері.

Список використаних джерел:

1. Горин В. П., Сидор І. П. Чинники формування доходів населення в економіці України. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*: Серія Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 24. Ч. 2. С. 58–63.
2. Макогон В. Д. Бюджетна стратегія держави: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 364 с.
3. Овчарова Н. В. Оцінка ефективності бюджетної політики в соціальній сфері. *Стратегія розвитку України*. 2014. № 1. С. 164–174.
4. Сидор І. П. Бюджетна політика у функціонуванні соціальної сфери: проблеми визначення ефективності. *Світ фінансів*. 2016. Вип. 3. С. 7–17.